

سرفصل درس « مشاوره کودکان »

۱. معرفی درس و منطق آن:

مشاوره کودک به رابطه حضوری بین مشاور و کودک اطلاق می شود که بدان وسیله مشاور به کودک کمک می کند تا تواناییها، امکانات و محدودیت های خود را شناخته و به حل مشکلات اقدام نماید. هدف از مشاوره با کودکان، ابتدا تغییر رفتار، سپس تأمین سلامت روانی و در نهایت کمک به حل مشکلات آنها است. به طور مسلم ارایه خدمات مشاوره ای به کودکان بدون آگاهی از اصول، فنون و روش های مشاوره کودک میسر نمی باشد. بنابراین لازم است دانشجومعلم در دوران تحصیل خود با اصول، فنون و روش های مشاوره با کودکان آشنا شده تا بتواند در آینده در مدارس ابتدایی نقش مشاوره ای خود را به خوبی ایفا نمایند. این درس به عنوان یکی از دروس تخصصی برای دانشجومعلمان رشته راهنمایی و مشاوره محسوب می شود که آمادگی های لازم در آنها برای کار کردن تخصصی با کودکان را فراهم می نماید.

نام درس به فارسی: مشاوره کودکان نام درس به انگلیسی: <i>Children counseling</i>	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری و عملی
۱- از فنون و روش های راهنمایی و مشاوره کودک اطلاعات کافی کسب نموده و می تواند در مشاوره با کودکان بکاربرد.	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۲- شناخت نسبتا کاملی از ویژگی های جسمانی، عاطفی، شناختی، اجتماعی و اخلاقی کودکان کسب نماید.	تعداد ساعت: ۴۸
۳- با اصول و فنون بازی درمانی آشنا شود و آن را در مشاوره با کودکان بکارگیرد.	شایستگی کلیدی:
۴- به منظور کمک به حل مشکلات کودکان به مشاوره فردی با آنها بپردازد.	موضوعی CK
۵- به منظور کمک به حل مشکلات کودکان، گروه تشکیل داده و به انجام مشاوره گروهی با آنها مبادرت نماید.	پیش نیاز:
۶- با نظریه های مشاوره کودک آشنا شده و می تواند از فنون و روش های درمانی مربوطه، در مشاوره با کودکان بهره ببرد.	استاد متخصص برای تدریس: دارای تخصص مشاوره و روان شناسی و سوابق کار بالینی با کودکان

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: آشنایی با دنیای کودک

- شناخت ویژگی های رشدی کودکان در ابعاد جسمانی، عاطفی، شناختی، اجتماعی و اخلاقی
- آشنایی با نیازهای جسمانی و روانی کودکان
- رشد خودپنداره و اعتماد به نفس کودک

- شناخت و آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان (خودآگاهی، تفکر خلاق، مهارت حل مسئله)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه رشد جسمانی، عاطفی، اجتماعی، شناختی و اخلاقی کودکان و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- تحلیل و مقایسه ویژگی‌های جسمانی، عاطفی، شناختی، اجتماعی و اخلاقی کودکان و ارائه گزارش آن در کلاس درس
- تحلیل نیازهای جسمانی و روانی کودکان

فصل دوم: فرایند مشاوره با کودکان

- تعاریف راهنمایی و مشاوره کودک
- تاریخچه راهنمایی و مشاوره کودک
- اهداف راهنمایی و مشاوره کودک
- اصول راهنمایی و مشاوره کودک
- خدمات راهنمایی و مشاوره کودک
- روشها و فنون راهنمایی و مشاوره کودک
- مسایل اخلاقی و قانونی در مشاوره با کودکان
- حمایت و پشتیبانی خانواده در مشاوره با کودکان

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه انواع روشها و فنون راهنمایی و مشاوره کودک و بیان تفاوت‌های آنها
- ۴- مقایسه اصول و اهداف راهنمایی و مشاوره کودک و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- اجرای فنون مشاوره کودک توسط دانشجو معلمان با توجه به مشاهدات خود (مستقیم/فیلم) در مورد یک کودک دبستانی و ارائه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه از هر کدام از فنون راهنمایی نظیر مشاهده، مصاحبه و....، و ارائه گزارشی از آنها به مدرس

فصل سوم: نظریه‌های مشاوره کودک

-نظریه روان تحلیلی

- نظریه روان‌شناسی فردی
- نظریه روابط شیء
- نظریه دلبستگی بالبی
- نظریه روان‌شناسی خود
- نظریه درمان روان‌پویشی کوتاه مدت
- نظریه مراجع محوری (فردمدار)
- نظریه واقعیت درمانی
- نظریه گشتالت درمانی
- نظریه درمان عقلانی-عاطفی
- نظریه تحلیل ارتباط محاوره‌ای
- نظریه رفتاردرمانی و درمان شناختی-رفتاری
- نظریه درمان کوتاه مدت راه‌حل محور
- نظریه روایت درمانی
- نظریه درمان یکپارچه‌نگر و التقاطی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه نظریه‌های مشاوره کودک با یکدیگر و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای فنون مشاوره کودک مطابق با یک نظریه توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه عملی مشاوره با کودک با توجه به نظریه‌ای خاص توسط دانشجو معلم و ارائه گزارش صوتی-تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل چهارم: مشاوره گروهی با کودکان

- اصول مشاوره گروهی با کودکان
- اهداف مشاوره گروهی با کودکان
- مراحل مشاوره گروهی با کودکان
- فنون مشاوره گروهی در کار با کودکان

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه مشاوره گروهی با کودکان با مشاوره فردی و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- تشکیل گروه و برگزاری حداقل یک جلسه مشاوره گروهی با کودکان مشکل‌دار مدرسه و ارائه گزارش آن به مدرس

فصل پنجم: بازی درمانی

- تعریف بازی و بازی درمانی

- انواع بازی‌ها

- اهمیت و ضرورت بازی درمانی

- اصول بازی درمانی

- فنون بازی درمانی

- ویژگی‌های اتاق بازی درمانی

- محدودیت‌های بازی درمانی

- نظریه‌های خاص بازی درمانی

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه بازی درمانی با سایر رویکردهای مشاوره با کودکان و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده اجرای بازی درمانی با کودکان مطابق با یک نظریه توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب و ارائه گزارش آن در کلاس درس

۲- طراحی و اجرای یک نمونه عملی از بازی درمانی با کودک توسط دانشجو معلم و ارائه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل ششم: مشاوره با کودکانی که دچار مشکلات خاص هستند

- مشاوره با کودکان طلاق

- مشاوره با کودکان در خانواده‌های تک والدی

- مشاوره با کودکان خانواده‌های الکلی و معتاد

- مشاوره با کودکان کار و بی‌خانمان

- مشاوره با کودکان در معرض خطر (بهره‌کشی جنسی، آزار و اذیت روانی، افکار خودکشی)
- مشاوره با کودکان داغ‌دیده

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه انواع مشاوره با کودکان دچار مشکلات خاص و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای مشاوره فردی با کودکان دچار مشکلات خاص توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب و ارایه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه از مشاوره با کودک دارای مشکلات خاص توسط دانشجو معلم و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل هفتم: شناخت و درمان اختلالات رفتاری کودکان

-تعریف اختلال

- انواع اختلالات رفتاری رایج در کودکان دوره ابتدایی و شیوه‌های درمانی آن
- (اضطراب، بزهکاری، پرخاشگری، تیک، دروغ‌گویی، دزدی، شب‌اداری، فرار از مدرسه، گوشه‌گیری، لکنت زبان، لجبازی، ناخن جویدن، فوبی، کج خلقی، خیال‌بافی (رویاپردازی)، کم‌رویی، تقلب، خودنمایی کردن، خودپنداری منفی)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- شناخت انواع مشکلات رفتاری کودکان و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای مشاوره فردی با کودکان دچار اختلالات رفتاری توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب و ارایه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه مشاوره با کودک دارای اختلالات رفتاری توسط دانشجو معلم و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و

الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق‌تر مطالب و بکارگیری دانش نظری مشاوره کودکان توسط دانشجومعلم‌ان در موقعیت‌های واقعی مدرسه خواهد شد. یادگیری غیرمستقیم نیز مستلزم مطالعه فردی و درک شناختی فرد در موقعیت‌های مختلف محیط آموزشی می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق؛ قدمی، سیدامیر و رحیمی، حسن. (۱۳۹۹). مشاوره با کودکان دوره ابتدایی. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان (زیر چاپ).

- هندرسون، د، ای و تامپسون، ج، ال. (۱۳۹۷). مشاوره کودک جلد اول و دوم، ترجمه فریده همتی. تهران: انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- شفیع‌آبادی، عبدالله. (۱۳۹۶). راهنمایی و مشاوره کودک؛ مفاهیم و کاربردها. تهران: انتشارات سمت.

- گلدارد، د. گلدارد، ک. (آخرین سال انتشار). راهنمایی عملی مشاوره با کودکان. ترجمه پرنیانی (آخرین سال انتشار)، تهران: انتشارات رشد.

- جانگسما، آرتور؛ پترسون، مارک و مک‌اینز، ویلیام. (۱۳۸۷). روان‌درمانی کودکان (راهنمای گام به گام درمان مشکلات روانی کودکان). ترجمه سید علی کیمیایی و احمد امیدوار، تهران: انتشارات رشد.

- پروت، تامپسون؛ براون، داگلاس. (۱۳۸۷). روان‌درمانی و مشاوره کودکان و نوجوانان (کاربرد‌های عملی در مراکز درمانی و مدارس). ترجمه حسن فرهی، تهران: انتشارات ارجمند.

- دهقان بنادکی، مریم. (۱۳۹۰). شناخت و درمان مشکلات رفتاری کودکان. تهران: نشر جمال.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش‌بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می‌شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال (بازپاسخ، بسته‌پاسخ و یا ترکیبی) خواهد بود (۱۰ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط مدرس در کارپوشه دانشجومعلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۸ نمره).

